

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: J. N., zast. JUDr. Vladimírem Vyskočilem, advokátem, se sídlem Rezkova 4, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o starobní důchod, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 25. 1. 2005, č. j. 3 Cad 63/2004 – 49,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení (dále jen „žalované“) ze dne 26. 6. 2002, č. X, byl žalobci přiznán od 16. 1. 2002 starobní důchod (dílčí) podle ustanovení § 29 zákona č. 155/1995 Sb., v platném znění, a podle článku 11 smlouvy mezi Českou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení č. 228/1993 Sb., a to ve výši 1582 Kč měsíčně. V odůvodnění žalovaná vysvětlila, že procentní výměra důchodu se stanoví procentní sazbou z výpočtového základu, který činí 10 688 Kč, přičemž jeho výše odpovídá osobnímu vyměřovacímu základu ve výši 23 578 Kč za roky 1986 – 2001. Procentní výměra ke dni vzniku nároku na důchod za 44 roků pojištění tak činí 66 % z výpočtového základu, tj. 7055 Kč měsíčně a zvýšení procentní výměry za 897 dnů pojištění získaných po vzniku nároku na důchod o 10 % výpočtového základu činí 1069 Kč měsíčně; celkem tedy výše procentní výměry činí 8124 Kč měsíčně. Protože procentní výměra důchodu vypočteného podle zákona č. 100/1988 Sb. (jde o tzv. povinný srovnávací výpočet podle § 71 zákona č. 155/1995 Sb.), by činila 4231 Kč, náleží procentní výměra ve

výši 8124 Kč měsíčně. Žalovaná sdělila žalobci, že nárok na starobní důchod mu vznikl pouze s přihlédnutím ke slovenským dobám pojištění. Odkázala na článek 11 smlouvy mezi Českou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení (dále jen „Smlouva“), podle níž se procentní a základní výměra důchodu stanoví v částce odpovídající poměru mezi délkou doby pojištění hodnocenou podle českých právních předpisů a celkovou dobou pojištění získanou podle právních předpisů obou smluvních států. Pro výši důchodu byla započtena doba pojištění v českém důchodovém pojištění v rozsahu 2689 dní a ve slovenském důchodovém pojištění v rozsahu 13 360 dní (bez doby do 18 let věku), celkem tedy doba pojištění 16 049 dní. Procentní výměra důchodu byla tedy stanovena podle vzorce:

$$\frac{8124 \times 2689}{16\,049} = 1362 \text{ Kč.}$$

Základní výměra v plné výši činila 1310 Kč měsíčně a byla dílčena podle vzorce:

$$\frac{1310 \times 2689}{16\,049} = 220 \text{ Kč,}$$

Celkem byl tedy dílčí starobní důchod žalobci přiznán ve výši 1582 Kč měsíčně.

Ve včas podané žalobě namítal žalobce, že nemá započtený vyměřovací základ za období 1. 1. 1993 do 31. 8. 1993, kdy byl zaměstnancem státního podniku Chemlon Humenné, dále dobu od 1. 1. do 5. 9. 1994, kdy vykonával samostatnou výdělečnou činnost a od 1. 12. 1994 do 15. 1. 2002, kdy byl zaměstnancem Obvodního úřadu městské části Praha 4, resp. tato doba mu nebyla započtena úplně, když chybí doba od 1. 12. 1994 do 31. 12. 1994. Především však namítal, že za započtenou dobu pojištění (byť neúplně), v délce 44 let a 171 dnů mu byl vyměřen neuvěřitelně nízký důchod ve výši 1582 Kč. Zdůraznil, že dobu zaměstnání od 9. 11. 1956 do 31. 12. 1992 nepovažuje za práci ve Slovenské republice, protože pracoval v ČSSR a následně v ČSFR, byť z části pro zaměstnavatele se sídlem na území dnešní Slovenské republiky. Žádal o výpočet starobního důchodu žalovanou Českou správu sociálního zabezpečení s přihlédnutím k celé délce pojištění. V doplňku žaloby požadoval, aby mu byl žalovanou vyplácen celý důchod z tohoto systému důchodového pojištění, snížený o výši dávky zasílané ze Slovenska.

Na tomto místě nutno poznamenat, že rozhodnutím Sociální pojišťovny, ústředí v Bratislavě, ze dne 22. 4. 2002, č. X, byl žalobci přiznán podle ustanovení § 21 zákona č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 107/1999 z. z. od 16. 1. 2002 starobní důchod ve výši 5292 Sk měsíčně s tím, že v uvedené částce je zahrnuta úprava podle zákona č. 385/2001 z. z. Důchod byl přiznán žalobci jako pracovníku III. pracovní kategorie a byl vypočten z průměrného měsíčního výdělku za roky 1992, 1991, 1990, 1993 a 1989, který po úpravě pro výpočet důchodu činil 3263 Sk. Celková doba zaměstnání činila 39 roků, přičemž pro výši důchodu bylo rozhodných 36 roků ve III. pracovní kategorii. Takto vypočtený důchod činil 61 % průměrného měsíčního výdělku, tj. 1991 Sk měsíčně. Žalobci bylo sděleno, že o nároku na důchod za dobu zabezpečení získanou po

31. 12. 1992 na území České republiky rozhodne Česká správa sociálního zabezpečení v Praze (žalovaná).

Žalovaná v řízení před Městským soudem v Praze navrhovala zamítnutí žaloby a zdůraznila, že výši starobního důchodu stanovila v souladu s § 61 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., a to se zřetelem k mezinárodní Smlouvě, přičemž přihlédla pouze k poměrné části za dobu pojištění na území České republiky, když doby předcházející rozpadu federace je třeba hodnotit jako tzv. doby „slovenské“. K dobám a výším výdělku, kterých stěžovatel dosahoval po 1. 9. 1993 uvedla, že při výměře důchodu vycházela z dokladů žalobcem předložených.

Žalobce v písemném vyjádření ze dne 19. 1. 2005 namítal, že Smlouva mezi ČR a SR má dočasný charakter do přístupu státu do Evropské unie, kde místo ní nastupuje evropské právo vycházející z principu, že důchod má vyplácet ten stát, na jehož území bylo zaměstnávání vykonáváno. V této souvislosti odkázal na skutečnost, že je občanem České republiky a má trvalý pobyt na území České republiky od roku 2000. Předtím měl trvalý pobyt na území Slovenské republiky a vykonával zaměstnání do 31. 8. 1993 pro zaměstnavatele se sídlem na území Slovenské republiky (Chemlon Humenné), ale ve skutečnosti bydlel od 1. 1. 1977 v Praze a v Praze také měl místo výkonu práce (pro Chemlon Humenné) na adrese v Praze 4 – Nusle, Dačického 6. Tyto skutečnosti žalobce soudu doložil. Vyslovil přesvědčení, že rozhodující je pobyt, čili bydliště, nikoliv správní evidence k trvalému pobytu, neboť kategorii trvalý pobyt evropský zákoník sociálního zabezpečení nezná, ale zná jen faktické bydliště. Tímto byla překonána shora uvedená mezinárodní Smlouva ve svém článku 5 o pobytu. Dále žalobce odkázal na Smlouvu o přístupu k Evropské unii č. 44/2004 mezinárodních smluv, a to přílohu II, bod 2, písm. a), kde je zakotven princip, že starobní důchod má platit stát, na jehož území byla práce vykonávána a tím byl podruhé zrušen článek 11 a 20 Smlouvy. Další skutečnosti jsou vyjádřeny ve správním ujednání č. 117/2002 Sb. mezinárodních smluv o provádění Smlouvy a jejího článku 20 o zpětném přiznání sociálního zabezpečení, tedy v případě žalobce starobního důchodu. Domáhal se zrušení přezkoumávaného rozhodnutí žalované a vrácení věci tomuto orgánu sociálního zabezpečení k dalšímu řízení s tím, že žalovaná má v daném případě postupovat podle předpisů evropské integrace, které překonaly ustanovení čl. 11 a 20 Smlouvy č. 228/1993 Sb. mezi ČR a SR.

Zástupce žalované při jednání soudu, při němž byl vyhlášen napadený rozsudek připomněl, že přezkoumávané rozhodnutí bylo vydáno dne 26. 6. 2002 a ze strany žalované muselo být tedy důsledně postupováno v souladu se zákony a dalšími právními předpisy, které platily v době jeho vydání.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 25. 1. 2005, č. j. 3 Cad 63/2004 – 49, zrušil rozhodnutí žalované ze dne 26. 6. 2002, č. j. X, pro nezákonnost a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Současně rozhodl o tom, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Ve svém rozsudku odkázal na čl. 20 Smlouvy, ze kterého vyplývá, že doby zabezpečení získané přede dnem rozdělení ČSFR se považují ze doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dni rozdělení ČSFR nebo naposledy před tímto dnem. Z tohoto ustanovení se také dovozuje příslušnost nositele zabezpečení (pojištění) smluvního státu, který přiznává a vyplácí důchod.

Slovenská strana tedy postupovala v souladu s uvedenou Smlouvou, pokud žalobci přiznala důchod ze slovenského pojištění. Protože Smlouva nemá přednost před zákonem a tuto přednost nezakládá v otázce výše důchodového nároku ani zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, ve znění platném ke dni vzniku nároku, je nezbytné, aby žalovaná srovnala nárok přiznaný druhou smluvní stranou s nárokem, který případně vznikne nezávisle na této Smlouvě českému občanovi. Splňoval-li žalobce všechny zákonné podmínky pro vznik nároku na důchod i bez existence Smlouvy a tento nárok by byl vyšší než nárok podle Smlouvy, je věcí žalované, aby zabezpečila pobírání důchodové dávky v takové výši, která odpovídá důchodu pobíraného od druhé smluvní strany (po připočtení dílčího českého starobního důchodu) do zákonného nároku podle českých právních předpisů. Žalovaná podle městského soudu bude muset respektovat částky důchodu pobírané v souladu se Smlouvou tak, aby nedošlo k duplicitnímu pobírání dvou důchodů stejného typu přiznaných ze stejného důvodu od dvou různých nositelů pojištění. Ostatní námitky tedy ani tu námitku žalobce, že žalovaná by v daném případě měla již postupovat podle předpisů evropské integrace, neshledal důvodnými. Žalované uložil vydat nové rozhodnutí, které bude vycházet z principu, že žalobce nesmí být krácen na svém důchodovém nároku v důsledku aplikace Smlouvy, za předpokladu splnění všech podmínek důchodového nároku podle českého právního předpisu.

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná (dále jen „stěžovatelka“) včas kasační stížnost z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), tedy pro nesprávné právní posouzení věci. Vyslovila názor, že předmětem žaloby nebylo dorovnání rozdílu mezi výší starobního důchodu přiznaného stěžovatelkou a výší starobního důchodu přiznaného slovenským nositelem pojištění, když v žalobě se žalobce domáhal započtení „vyměřovacího základu za období spadající do let 1993, 1994 a dalších částek v letech 1994 až 2002 a dále započtení dob pojištění v období od 1. 9. 1993 do 5. 9. 1994 a současně namítal, že dobu zaměstnání od 9. 11. 1956 do 31. 12. 1992 nemůže považovat za dobu zaměstnání ve Slovenské republice, neboť pracoval v ČSSR a následně v ČSFR“. Předmětem žaloby byl požadavek, aby jeho důchod byl stěžovatelem vypočten s přihlédnutím k celé délce pojištění podle českých předpisů. Stěžovatelka poukázala na rozsudek Městského soudu v Praze, který byl v této věci vydán dne 6. 5. 2003, pod sp. zn. 26 Ca 177/2002, v němž vyslovil městský soud zcela opačný právní závěr než v rozsudku napadeném, neboť totéž přezkoumávané rozhodnutí žalované shledal v souladu s právními předpisy a žalobu proto zamítl. Proti zmíněnému rozsudku podal žalobce kasační stížnost, kterou se však Nejvyšší správní soud po věcné stránce nezabýval, když rozsudkem ze dne 29. 9. 2004, sp. zn. 5 Ads 63/2003, zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 5. 2003, č. j. 26 Ca 177/2002 – 13, s tím, že jednání soudu, k němuž se žalobce řádně pro nemoc omluvil, nemělo před uvedeným soudem proběhnout a neměl být při něm vydán napadený rozsudek, neboť tak bylo porušeno právo žalobce na projednání věci v jeho přítomnosti. Podle názoru stěžovatelky shora uvedené rozhodnutí Nejvyššího správního soudu nemohlo být důvodem změny právního názoru městského soudu již vysloveného. Stěžovatelka vyslovuje přesvědčení, že námitkami žalobce se v napadeném rozsudku Městský soud v Praze vůbec nezabýval a navíc rozhodl nad rámec předmětu sporu. Stěžejní námitka žalobce v souzené věci, a to s přihlédnutím k čl. 20 Smlouvy a následně čl. 15 Správního ujednání nebyla při jednání dne 25. 1. 2005 před městským soudem vůbec projednávána. Stěžovatelka pro úplnost poznamenala, že Smlouva ke dni vydání rozhodnutí o nároku žalobce měla charakter

smlouvy podle čl. 10 novely Ústavy ČR (ústavní zákon č. 395/2001 Sb.) a tudíž měla a má jako součást právního řádu přednost před vnitrostátním zákonem. Tento princip přednosti Smlouvy před zákonem, jenž zakotvil citovaný ústavní zákon, míří jak na smlouvy budoucí, tak i na ty sjednané v minulosti. Stěžovatelka při rozhodování a vydání rozhodnutí ze dne 26. 6. 2002 z toho vycházela a rozhodla v souladu jak s vnitrostátními předpisy, tak i Smlouvou mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení. Navrhovala, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek městského soudu a věc jí vrátil k dalšímu řízení; současně požádala o povolení odkladu vykonatelnosti uvedeného rozsudku.

Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 27. 7. 2006, č. j. 4 Ads 65/2005 – 84, naposledy uvedené žádosti stěžovatelky nevyhověl, když kasační stížnosti odkladný účinek nepřiznal.

Žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti nesouhlasil s tvrzením stěžovatelky, že vyslovený právní názor v napadeném rozsudku neodpovídá jeho žalobním námitkám. Vyslovuje přesvědčení, že městský soud správně posoudil doplatek podle čl. 20 Správního ujednání č. 117/2002 Sb., účinného od 1. 1. 1993. Za lichou označil druhou námitku stěžovatelky, že pokud Nejvyšší správní soud zrušil předchozí rozsudek městského soudu jen z procesních důvodů, a nikoliv z důvodů nesprávného právního posouzení věci, pak neměl městský soud důvod se od svého předchozí právního posouzení odchýlit. Zdůraznil, že pokud by Nejvyšší správní soud považoval rozsudek z hlediska věcného posouzení za nezaměnitelný, tak by jej nerušil, nebo by svůj právní názor o jeho nezaměnitelné věcné správnosti ve svém zrušovacím rozsudku vyslovil, což se však nestalo. Navíc poukázal na to, že smlouva mezi Českou a Slovenskou republikou č. 228/1993 Sb., které se stěžovatelka dovolává, byla z části nahrazena pozdější vícestrannou mezinárodní smlouvou, totiž Evropským zákoníkem sociálního zabezpečení, vyhlášeným pod č. 90/2001 Sb. mezinárodních smluv. V podrobnostech odkázal na své vyjádření ze dne 20. 1. 2005 a navrhoval, aby kasační stížnost stěžovatelky byla jako bezdůvodná zamítnuta a nebylo vyhověno její žádosti na povolení odkladu vykonatelnosti rozsudku Městského soudu v Praze.

Ze soudního a správního spisu zjistil Nejvyšší správní soud následující relevantní skutečnosti:

Stěžovatel, který se narodil dne 9. 11. 1938, byl do rozpadu Československého státu občanem federace, v době vydání napadeného rozhodnutí měl české státní občanství a od roku 2000 má též trvalý pobyt na území České republiky, požádal v roce 2002 o přiznání starobního důchodu. Jelikož k datu 1. 1. 1993 byl jeho zaměstnavatelem národní podnik Chemlon Humenné, Slovenská republika, byl mu starobní důchod přiznán slovenským nositelem pojištění – Sociální pojišťovnou s ústředím v Bratislavě, a to rozhodnutím ze dne 22. 4. 2002. Důchod byl přiznán od 16. 1. 2002 ve výši 5292 Sk měsíčně. Žalobci bylo sděleno, že o nároku na důchod za dobu zabezpečení získanou po 31. 12. 1992 na území České republiky rozhodne Česká správa sociálního zabezpečení. Ta vydala dne 26. 6. 2002 napadené rozhodnutí, jímž přiznala rovněž od 16. 1. 2002 žalobci starobní důchod podle ustanovení § 29 zákona č. 155/1995 Sb. a podle čl. 11 Smlouvy mezi oběma republikami o sociálním zabezpečení, a to ve výši 1582 Kč měsíčně, přičemž vycházela z toho, že žalobce

má hodnocenu dobu pojištění v rozsahu 44 roků a 171 dnů, po vzniku nároku na starobní důchod získal ještě 897 dnů pojištění, přičemž celkem získal v českém důchodovém pojištění 2689 dnů a ve slovenském důchodovém pojištění 13 360 dnů (bez doby do 18 let věku). Provedl poté dílčení dávky podle § 61 zákona č. 155/1995 Sb. Z osobního listu důchodového pojištění bylo zjištěno, že od 9. 11. 1956 do 31. 8. 1993 pracoval žalobce pro zaměstnavatele na území Slovenské republiky, kde měl i trvalý pobyt, i když fakticky vykonával od 1. 1. 1977 práci pro národní podnik Chemlon Humenné na detašovaném pracovišti v Praze.

V žalobě žalobce namítal, že mu stěžovatelkou nebyla hodnocena veškerá doba zaměstná po 1. 1. 1993 a dále namítal, že dobu od 9. 11. 1956 do 31. 12. 1992 nemůže považovat za práci ve Slovenské republice, neboť pracoval v ČSSR a následně v ČSFR. V dodatku žaloby pak výslovně požadoval, aby stěžovatelka mu vyplácela celý důchod z českého systému pojištění a nikoliv jen poměrnou část, přičemž by tuto dávku snížila o výši důchodu zasílaného ze Slovenska.

Stěžovatelka v podstatě konstatovala, že dorovnání souhrnu nižšího slovenského důchodu a dílčího českého důchodu není českou legislativou předpokládána sociální dávka a poukázala na čl. 20 Smlouvy, podle něhož doby zabezpečení získané přede dnem rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky považují za doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dni rozdělení federace nebo naposledy před tímto dnem. V případě žalobce to byla Slovenská republika.

Městský soud v Praze se přiklonil ke stanovisku žalobce a aniž by zpochybňoval příslušnost slovenského nositele zabezpečení (pojištění), který přiznává a vyplácí důchod, vyslovil přesvědčení, že splňoval-li by žalobce všechny zákonné podmínky pro vznik nároku na důchod i bez existence Smlouvy a tento nárok by byl vyšší než nárok podle Smlouvy, je věcí žalované jako nositele českého důchodového pojištění, aby svému občanu zabezpečila pobírání důchodové dávky v takové výši, která odpovídá vyššímu nároku podle vnitrostátních předpisů a rozhodla o dorovnání výše důchodu pobírané od druhé smluvní strany (po připočtení dílčího českého starobního důchodu) do zákonného nároku podle českých právních předpisů.

Žalovaná – stěžovatelka – v kasační stížnosti zpochybnila správnost tohoto právního závěru Městského soudu v Praze a navíc namítala, že uvedený soud se zcela bezdůvodně odchýlil od svého opačného právního názoru, vyjádřeného v předchozím rozsudku, který byl zrušen Nejvyšším správním soudem. Navíc namítala, že původně se opravný prostředek žalobce otázek Smlouvy mezi Českou a Slovenskou republikou netýkal.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, je jí napadeno rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná a za stěžovatelku jedná osoba s předepsaným právnickým vzděláním ve smyslu ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s.

Kasační stížnost nebyla shledána důvodnou.

V kasační stížnosti se stěžovatelka dovolává důvodu uvedeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm.a) s. ř. s., tedy nezákonnosti, spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. To může spočívat buď v tom, že soud při svém rozhodování aplikoval na posuzovanou věc nesprávný právní předpis, a pro toto pochybení je výrok soudu v rozporu s příslušným ustanovením toho kterého právního předpisu, nebo v tom, že sice byl aplikován správný právní předpis, avšak ten nebyl správně vyložen.

Smlouva mezi Českou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení (vyhlášena pod č. 228/1993 Sb.) s účinností od 1. 1. 1993 obsahovala pravidla, podle nichž mělo být řešeno rozdělení dob pojištění získaných na území společného Československého státu před 31. 12. 1992, mezi systémy důchodového pojištění obou nástupnických států. Článek 20 této Smlouvy představuje právní pravidlo, které obsahuje kolizní kritérium určení příslušnosti doby k důchodovému systému toho kterého nástupnického státu, když říká, že „doby zabezpečení získané přede dnem rozdělení České a slovenské federativní republiky se považují za doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dni rozdělení republiky nebo naposledy před tímto dnem. Jako subsidiární kritérium pro situace, kdy pojištěnec nebyl k rozhodnému datu zaměstnán, bylo zvoleno místo trvalého pobytu k rozhodnému datu. Článek 11 odst. 3 této Smlouvy upravuje situace, kdy nárok na důchod v jednom ze smluvních států nevznikne bez započítání dob pojištění získaných ve druhém smluvním státě. Pro tuto situaci zakotvuje povinnost nositele pojištění obou smluvních států postupovat takto:

- a) *nositel zabezpečení smluvní státu zjistí, zda podle jeho právních předpisů splňuje osoba s přihlédnutím k součtu dob zabezpečení v obou smluvních státech podmínky pro nárok na důchod,*
- b) *existuje-li nárok na důchod, vypočte nositel zabezpečení nejprve teoretickou výši důchodu, která by náležela, kdyby se všechny doby zabezpečení započitatelné podle právních předpisů obou smluvních států zhodnotily výlučně podle právních předpisů pro něj platných.*

Podle článku 11 odst. 4 Smlouvy nositel zabezpečení na základě teoretické výše důchodu přizná důchod v částce odpovídající poměru mezi délkou doby zabezpečení hodnocené podle jeho právních předpisů a celkovou dobou zabezpečení získanou podle právních předpisů obou smluvních států. Takový důchod se pak označuje jako důchod „dílcí“. Nutno na tomto místě poznamenat, že od 1. 5. 2004 je Česká republika (i Slovenská republika) členským státem Evropské unie a v důsledku této skutečnosti začalo na jejím území působit v souladu s ustanovením čl. 10a odst. 1 Ústavy České republiky sekundární právo evropského společenství, avšak vzhledem k tomu, že stěžovateli byl důchod přiznán před tímto datem, není třeba se v dané věci touto otázkou zabývat.

Dále je třeba upozornit na české vnitrostátní právo, které upravuje podmínky pro vznik nároku na starobní důchod v ustanovení § 28 a 29 zákona č. 155/1995 Sb., tak že pojištěnec musí splnit jednak podmínku potřebné doby pojištění, která činí obecně 25 let a splnit rovněž podmínku důchodového věku stanoveného zákonem. Ustanovení § 61 odst. 1 téhož zákona pak pro případ souběhu dílcích důchodů obsahuje pravidlo, že vyplácí-li se poživateli důchodu důchod vypočtený se zřetelem k mezinárodní smlouvě podle

poměru dob získaných v České republice k celkově získané době, stanoví se základní výměra a procentní výměra takového dílčího důchodu v poměru těchto dob, nestanoví-li jinak mezinárodní smlouva.

Nejvyšší správní soud pokládá za potřebné konstatovat, že podle výše uvedených předpisů stěžovatelka při svém rozhodování vycházela. Nejvyšší správní soud však nemohl nepřihlédnout k recentní judikatuře Ústavního soudu týkající se problematiky aplikace čl. 20 Smlouvy a posuzování příslušnosti nástupnických států Československa pro hodnocení dob pojištění odpracovaných českými státními občany na území společného Československého státu do 31. 12. 1992. Za klíčové nálezy z tohoto pohledu je třeba pokládat především nález ze dne 20. 3. 2007, sp. zn. Pl ÚS 4/06 a dále předchozí nálezy ze dne 3. 6. 2003, sp. zn. II. ÚS 405/02 a ze dne 25. 1. 2005, sp. zn. III ÚS 252/04 (přístupné na www.concourt.cz). V kontextu této judikatury Ústavního soudu Nejvyšší správní soud vykládal pro účely posouzení těchto věcí i svou vlastní prejudikaturu týkající se Smlouvy a otázky přiznání tzv. dorovnání do výše fiktivního nároku podle českých vnitrostátních předpisů. Z těchto pro posuzovanou věc relevantních judikátů je vhodné připomenout zejména rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 11. 2003, č. j. 2 Ads 15/2003 – 39, v němž se uvádí: *„Smlouva mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení, není smlouvou podle čl. 10 Ústavy České republiky, ve znění účinném před 1. 6. 2002, a nebyla tedy do uvedeného data bezprostředně závazná s předností před zákonem. Při stanovení výše dávek důchodového pojištění, na něž vznikl nárok před 1. 6. 2002, je proto nutno zkoumat, zda je pro pojištěnce výhodnější výpočet podle uvedené smlouvy či podle vnitrostátních (českých) předpisů. Uvedené pravidlo však platí pouze za podmínky, že nárok na dávku by pojištěnci vznikl jen s přihlédnutím k dobám pojištění získaným na území ČR (§ 13 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., ve spojení s § 8 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, s § 2 odst. 1 zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, a s čl. 1 odst. 2 Ústavního zákona ČNR 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské federativní republiky).“*

Aniž by to Městský soud v Praze ve svém napadeném rozsudku výslovně uváděl, je zřejmé, že z této judikatury při svém rozhodování vycházel.

Nejvyšší správní soud rozhoduje o věci za situace, kdy plénium Ústavního soudu ve svém nálezu ze dne 20. 3. 2007, sp. zn. Pl ÚS 4/06, vysloveno názor, že pro posouzení důchodového nároku je významná především okolnost, zda žadatel o dávku je občanem České republiky (což v projednávané věci žalobce splňuje) a že je nerozhodné, kdy se jím stal. Žadateli o dávku uplatněný (zvláštní) důchodový nárok je nezbytné odvíjet v režimu již dříve dovozovaného „dorovnání“ ve vztahu k důchodu pobíranému od nositele slovenského pojištění, od výše starobního důchodu podle českých předpisů, odpovídajícího zohlednění dob zabezpečení (pojištění) získaných za existence společného státu, a to samozřejmě za předpokladu, že ostatní podmínky vzniku nároku na starobní důchod byly splněny (resp. od okamžiku, kdy byly splněny, což platí především o dosažení požadovaného věku).

Výše citovaný názor Ústavního soudu (vyjádřený obdobně též v nálezu IV ÚS 298/06), má na posouzení projednávané věci následující dopad:

Doby zaměstnání (pojištění) a náhradní doby získané žalobcem do 31. 12. 1992 v systému sociálního zabezpečení bývalé ČSFR, jsou pro posouzení nároku na dávku i její výši též dobami získanými v českém systému důchodového pojištění bez ohledu na skutečnost, že jsou již započteny pro nárok i výši ve slovenském starobním důchodu. Žalobce v důsledku toho získal více než 25 let pojištění i v českém systému důchodového pojištění, čímž splnil základní podmínku pro přiznání starobního důchodu podle § 29 zákona č. 155/1995 Sb.

Nejvyšší správní soud respektuje ve své judikatuře výklad čl. 89 odst. 2 Ústavy, který upravuje závaznost nálezů Ústavního soudu pro všechny orgány i osoby, ovšem pouze ve formě direktivy ústavně – konformního výkladu právních předpisů, nikoliv ve formě precedentní závaznosti. Jak výše Nejvyšší správní soud uvedl, např. v rozsudku ze dne 6. 1. 2006, č. j. 7 Afs 156/2004 – 80, je plně v souladu s požadavkem ústavně konformní interpretace a aplikace právních předpisů, aby všechny subjekty aplikující právo postupovaly tak, „aby zvolený výklad právních předpisů byl souladný s ústavností a to ve smyslu výslovného znění konkrétních ústavních norem i ústavních principů a hodnot. Jestliže Ústavní soud ve svém rozhodnutí zformuluje ústavně konformní výklad právního předpisu, je nutno tento výklad respektovat i v obdobných kauzách, byť se jedná o procesně samostatná řízení“.

Nejvyšší správní soud tudíž respektuje pro řešený případ výklad Ústavního soudu a z tohoto pohledu posoudil namítaný kasační důvod vymezený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., spočívající v nezákonnosti rozhodnutí Městského soudu v Praze, a shledal, že tento kasační důvod není dán.

Bude nyní na správním orgánu, aby vypočetl výši starobního důchodu žalobce podle příslušných ustanovení zákona č. 155/1995 Sb. (ostatně tak již učinil v souladu s článkem 11 odst. 3 smlouvy pro výpočet tzv. dílčího důchodu), a vytvořil si tak předpoklad pro porovnání výše důchodů z obou systémů důchodového pojištění a v konečném důsledku pak posoudil, zda při úpravě výše důchodů vyplácených v souběhu, bude žalobci přiznána ještě konkrétní další částka důchodu z českého systému důchodového pojištění. Nejvyšší správní soud nemůže poskytnout žalované žádné konkrétnější vodítko (tím méně závazný právní názor), jak v dané věci blíže dále postupovat, jelikož jednoduché právo takový postup neupravuje a Ústavní soud se ve svých nálezech k tomu blíže nevyjádřil.

I když Městský soud v Praze z nálezu Ústavního soudu při svém rozhodování nevycházel (ostatně z některých z nich ani pro jejich pozdější vydání vycházet nemohl), lze konstatovat, že ve svém rozhodnutí principy vyjádřené Ústavním soudem v podstatě respektoval a není tudíž důvodu napadený rozsudek, jímž bylo zrušeno přezkoumávané rozhodnutí stěžovatelky, zrušovat jen proto, aby ke zrušení došlo z důvodů poněkud odlišných, výše již vyložených.

Na závěr Nejvyšší správní soud ještě dodává, že k otázce kurzového přepočtu výše slovenského dílčího důchodu na české koruny Nejvyšší správní soud odkazuje na rozsudek ze dne 7. 11. 2007, č. j. 3 Ads 2/2003 – 218, v němž se k této otázce podrobně vyjádřil.

Z všech shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji v souladu s ustanovením § 110 odst. 1 s. ř. s., zamítl.

Na závěr zbývá dodat, že pokud stěžovatelka namítala, že předmětem přezkumného řízení soudního před Městským soudem v Praze byly toliko žalobní námitky stěžovatele týkající se zápočtu (nezápočtu) dob pojištění a výdělků žalobce po 1. 1. 1993, pak tato námitka nemůže obstát, neboť, jak již bylo výše uvedeno, hlavní námitkou žalobce bylo tvrzení, že dobu zaměstnání od 9. 11. 1956 do 31. 12. 1992 vykonával na území společného státu a neměla by mu být hodnocena jako doba jen slovenská. Pokud jde o další námitku stěžovatelky v kasační stížnosti, že Městský soud v Praze se při vydání svého v pořadí druhého rozsudku nemohl odchýlit od svého (k otázce aplikace Smlouvy) zcela opačného právního názoru, neboť zrušovací rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 9. 2004, sp. zn. 5 Ads 63/2003, se po věcné stránce obsahem žaloby vůbec nezabýval, neboť zrušil napadené rozhodnutí Městského soudu v Praze z procesních důvodů, pak nutno uvést, že soudní řád správní neobsahuje žádné ustanovení, jež by zavazovalo za této procesní situace Městský soud v Praze k tomu, aby na svém předchozím právním názoru setrval a které by mu zakazovalo se od již dříve vyjádřeného názoru odchýlit. Vázanost vysloveným právním názorem je v tomto právním předpisu založena pro případ, kdy Nejvyšší správní soud zruší rozhodnutí krajského soudu a věc mu vrátí k dalšímu řízení s vysloveným právním názorem na projednávanou věc (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). Takový názor však Nejvyšší správní soud ve svém zrušujícím rozsudku, pokud jde o stanovisko k věci samé, nezaujal.

Výrok o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti je výrazem skutečnosti, že stěžovatelka neměla v řízení úspěch (ostatně nemá podle ustanovení § 60 odst. 2, použitého pro toto řízení podle § 120 s. ř. s., na náhradu nákladů právo ze zákona) a v řízení úspěšnému žalobci podle obsahu spisu žádné náklady v souvislosti s řízením o kasační stížnosti nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. dubna 2008

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu